

Ivo Benić, profesor povijesti, Crikvenica

FRANJEVAČKA PROVINCIJA SV. JERONIMA U CRIKVENICI

Sažetak

Autor piše o dolasku prvih franjevacu u Crikvenicu 1926. godine i njihovom ustrajnom radu na izgradnji samostana i nove, veće crkve na mjestu prethodne crkvice. Aktivnosti su franjevacu u Crikvenici kroz godine jačale, a 2001. godine okrunjene su osnivanjem nove crikveničke župe sv. Antuna Padovanskog. Autor se dotiče i pokušaja otvaranja prve crikveničke gimnazije te donatora Leopolda Ivančića, a djelomično spominje povijest trećega reda u našim krajevima. Članak je dio autorova diplomskog rada, čiji je prvi dio, Gradnja samostana i crkve sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici, objavljen u 13. broju Vinodolskog zbornika. Kao primarni izvor podataka autoru je poslužila Kronika crikveničkog franjevačkog samostana.

Ključne riječi

franjevci, Provincija sv. Jeronima, Crikvenica, samostan

Uvod

Nadam se da će ovaj članak biti zanimljiv čitateljima Vinodolskog zbornika, te da će neki čitatelj među njegovim redovima prepoznati daljnje mogućnosti za istraživanja ove teme. Isto tako nadam se da će ovaj članak biti interesantno štivo zaljubljenicima lokalne povijesti.

Ovaj rad nastavak je rada *Gradnja samostana i crkve sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici*, objavljenog u 13. broju Vinodolskog zbornika, a dio je mog diplomskog rada *Franjevci u Crikvenici od dolaska do preuzimanja župe* iz rujna 2008. godine.

Ovdje ću prikazati u kratkim crtama povijest Provincije sv Jeronima, pokušati na temelju povijesnih izvora opisati dolazak i razloge dolaska ovog reda u Crikvenicu, njihov pokušaj osnivanja odgojno-obrazovne ustanove u Gradu, suživot s njihovom pastvom i kroz primjere nekih milodara naroda novoj redovničkoj obitelji i kroz djelovanje Trećeg reda u Crikvenici. Isto tako prikazat ću životopise članova ove redovničke zajednice porijeklom iz Crikvenice i nekih od otaca ove zajednice koji su ostavili duboke tragove u povijesti mjesta. Na kraju, iznijet ću razloge zbog kojih je došlo do nastanka nove župe na području Grada Crikvenice.

Pokrajinska zajednica (provincija) pod zaštitom sv. Jeronima proteže se na području Dalmacije i Istre, sa svojim samostanima na priobalju i otocima, od Rovinja do Kotora. Njezini članovi djeluju apostolski u 10 biskupija.

Povijest Provincije

Provincija je nastala u okviru stare franjevačke *protoprovincije* nekada zване *Skalovnije* ili *Sv. Serafina*, koje je subaštinica. Provincija se već u 13. stoljeću organizirala u četiri manje upravne jedinice, zvane kustodije: istarska, rapska, zadarsko-splitska te dubrovačka, koje su zajedno brojile 25 samostana. Ime Sv. Jeronima usvojila je god. 1393. pod uplivom poznatog obnoviteljskog pokreta, koji je bio u 14. i 15. stoljeću zahvatio mnoge crkvene redove. Franjevački red i naša prostrana dalmatinsko-istarska provincija počela se razlikovati u svom tzv. *konventualskom* i *opservantskom* dijelu. Franjevci-opservanti oblikovali su tijekom 15. st. svoje dvije vikarije, zadarsku i dubrovačku, koje su godine 1517. proglašene *provincijama*, sa sjedištima u Zadru i Dubrovniku. Konačno pak, godine 1889. te dvije naše priobalne provincije bile su sjedinjene u današnju jedinstvenu *Provinciju sv. Jeronima*.

Kroz dvadeset stoljeća, poglavito uslijed dvaju svjetskih ratova, Provincija je doživjela više raznih promjena u osoblju, broju samostana i svojim unutrašnjim ustanovama (središta školstva i odgoja itd.). Na početku stoljeća brojila je 29 samostana, od kojih je poslije Prvoga svjetskog rata izgubila četiri. Od tih tri je dobila natrag poslije Drugoga svjetskog rata i k tome dobila je tri od mletačke provincije (na području Istre i otoka). Braća koja su već od oko 1930. djelovala među Hrvatima u Argentini, poslije Drugoga svjetskog rata organizirana su u *Kustodiju Prečistog Srca Marijina*. Godine 1995. Provinciji je podređena i *Misija Pohodaenja Blažene Djevice Marije u Crnoj Gori*.

Apostolat

U duhu i po nakanama svog svetog Osnivača redovnici ove provincije vrše višestruki apostolat: propovjednički, vjerovjesnički, odgojno-obrazovni, kul-

turni itd., i to ne samo u granicama svoje pokrajine. Naročitu apostolsku djelatnost Provincija razvija u tzv. pučkim misijama, te pomoću raznih *pučkih* pobožnosti i vođenjem *Franjevačkog Svjetovnog Reda*. Usred i pomoću tako različite djelatnosti više se braće pred Bogom i crkvom prodičilo svojim svetim životom, već od prvih desetljeća opstanka Provincije među Hrvatima.

Više njene braće sudjelovalo je na raznim područjima znanosti, umijeća i kulture, odkaritativne djelatnosti i ljekarništva (misli se na daleko čuvenu Ljekarnu male braće u Dubrovniku), prosvjetiteljstva i čuvanja kulturnog, književnog i muzejskog blaga naše povijesti i odgovarajućih proizvoda (misli se napose na knjižnice, koje obiluju naslagama rukopisa i tiskanih svezaka, od brojnih prvotisaka inkunabula, kojih posjeduje nekoliko stotina, do novijih nizova knjiga hrvatskih književnika). Među knjižnicama Provincije ističu se, brojem i kakvoćom sačuvanih knjiga, dubrovačka, hvarska, poljudska, zardarska, košljunska i rovinjska.

Danas Provincija broji, što u domovini što u raznim vanjskim područjima svoga djelovanja, ukupno 35 kuća. Sjedište joj je u Zadru, a mladi se odgajaju na Košljunu, na Poljudu i u Zadru. Ukupno broji oko 100 zavjetovanih redovnika, većinom svećenika.

Novije apostolsko djelovanje braće odvija se na dvadesetak župa, kroz redovito propovijedanje i katehizaciju i vođenje bratstva *Franjevačkog Svjetovnog Reda* i raznovrsne duhovne skupove. U nekim samostanima (Pazin, Košljun, Kraj-Pašman) braća se u novije vrijeme posvećuju više podržavanju, produbljivanju i širenju vjersko-duhovne kulture (samostani kao *žarišta*).¹

Dolazak franjevacu Provincije svetog Jeronima u Crikvenicu

Porastom broja stanovništva u Gradu Crikvenici, jačanjem turističke djelatnosti, pojavila se potreba² za dovođenjem duhovnog pomoćnika crikveničkom župniku, monsgr. Antunu Rigoniju. Nadalje, stara crkvice sv. Antuna Pado-vanskog bila je trošna i pojavila se potreba za obnovom te crkvice. Poziv franjevcima i njihov dolazak bili su odgovor na te potrebe. Ti se razlozi navode u literaturi koja obrađuje ovu temu.³

Sam monsinjor Riggoni u Spomenici župe piše:

Časni oci franjevci Provincije sv. Jeronima dođoše u Crikvenicu god 1926. te se u pomanjkanju samostana nastaniše u privat-

¹ Kratka povijest Provincije sv. Jeronima u Dalmaciji i Istri preuzeta sa web stranice: www.redovnici.hr.

² Početkom 20. stoljeća.

³ Dusper Ivančić, Đurđica, *Suhore*

nom domu nedaleko kaplice sv. Antuna Pad. Budući da privatni stan ne odgovara sa propisima redovničkom, a kapelica je premalena za obavljanje crkvenih funkcija naumiše, što je pojmljivo, da podignu svoj vlastiti samostan i crkvu na čast sv. Antuna Pad, a tu svoju nakanu žele da oživotvore eventualno do godina 1931., kada će sav kršćanski svijet da proslavi sedamdesetogodišnjicu velikog čudotvorca sv. Antuna Pad. Toga radi je predstojništvo samostana umolilo i Boga u tome pothvatu potpomogao sav kler naših biskupija senjske i modruške i u tu svrhu sabirao međ župljanima dobrovoljne priloge, a da bi uspijeh bio što sigurniji, obratilo se je predstavništvo na preč. Biskupski ordinarijat da bi i ovaj preporučio ovu uzvišenu akciju franjevacu svome kleru.⁴

S time u vezi nametnulo mi se pitanje, koji su bili interesi otaca franjevac krenuti u ne laku avanturu naseljavanja na novom prostoru, bez do tada izgrađene ikakve samostanske infrastrukture, osim crkvice u trošnom stanju, koju je potrebno obnavljati? Odgovore na to pitanje pronašao sam u prvom svesku samostanske kronike:

Franj. Provincija sv. Jeronima još svršetkom I. rata stezala se je od Kotora do Barbane. Iza sloma centralnih vlasti (A-U) talijanska je okupacija obuhvatila sve samostane osim holjavke i svih onih od Orebića na jug. No s vremenom bi ispražnjena zona za zonom, te stadoše mirno disati i naši samostani, ali na žalost ne svi. Čitava Istra osim otoka Krka, pripada kraljevini Italiji sasvim pa i grad Zadar i tako paša Provinciju izgubi četiri samostana: u Zadru, Koprui, Barbanu i Nerezinama, koji pripadoše raznim talijanskim Provincijama. Velika bi rana gubitkom istih, zadana majci Provinciji, ta izgubila je samostane provincijata i više gimnazija.

Normalne se prilike stadoše vraćati, sjemeništa počese se napunjati s mladeži, koja bi u Provinciji namještena na otoku kod Korčule i na Košljunu. A i počelo se uviđati, da ta sjemeništa ne mogu da odgovore današnjim potrebama.

Zabrinuti stoga, Oci za budućnost Provincije stali su smišljati, kako bi se dalo urediti školsko pitanje i doskočiti potrebama današnjeg vremena.

Otoci nepodesni su za razvitak, treba na kopno, u mjesta boljih komunikacija, u mjesta gdje će se djelatnosti istih nastavnika moći potegnuti i na šire polje. Razni su prijedlozi pali, ali je ipak zav-

⁴ Liber memorabilium (Spomenica župe Uznesenja BDM), mons. Antun Rigoni, str 23.

*ladalo mišljenje, da se nastanimo u Crikvenici, veoma zgodnom mjestu za razvitak i rad, kako ludo bi bilo misliti odmah na gimnaziju, stoga je bilo glavno, da se nastanimo, i da se polako ostvaruje program.*⁵

Nakon što je kroničar iznio razloge dolazka otaca franjevacu u Crikvenicu on opisuje samu redovničku obitelj (kratki životopis pristiglih redovnika) te način smještaja i organizacije redovničkog života i odnos stanovništva prema njima.

Bilo je to u doba provincijata o Augustina Juničića rođ. iz Baške, biskupa senjko-modruškog, presv. g. Josipa Dr. Marušića, župnika u Crikvenici Mons. G. Rigonia, da su došli u Crikvenicu baš na Vigiliju-Tijelovo 2. Juna 1926., O. Pavao Dodič, O. Leonard Mihalić i fra Ljudevit Grmak kao obitelj za sad Misijanskog Doma.

Ovu trojicu poslao je Mp. O. Provincijal svojom vlašću koju mu podjeljuje gen. Konstitucije za 2 mjeseca, dok se pitanje ne uredi na skorom provin. kapitula. (25. augusta 1926.)

Otac Pavao Dodič iz Jelšana (Dolenje) Istra zadnji je pater, koji je ostavio Istru, a potom i dosadašnje prebivalište Kopar, odakle je otišao po Istri da pravi misiju, kada se i zabavio oko 5 mj. Te će se Istra sijećati plodnog misionara, koji još sada duhovno hrani u narodnom jeziku, prije nego ju ostavi ucviljenu i jadikujuću za svojom rođenom braćom preko granice.

Iz Istre spomenuti odmah dođe u Crikvenicu kao starješina i mjesni kapelan rođ. 15. II. 1893., starješina u Crik. od 2. lipnja god 1926. do mjeseca veljače god. 1928. O. Leonard Mihalić iz Baške nove na O. Krku, r. 19. IV. 1899. pisac ovih redaka, iza svojih primelja u Baški 1922. amg. bi namješten na košljunskoj prev. gimnaziji kao lektor, a kasnije i kao pripadnik. Tamo je proboravio osim malog prekida od 3 mj., kada je bio u Vukovaru, Srem – sve do danas, kada je došao u Crikvenicu kao mio i drag u duhovnoj pastvi po Crikvenici i okolici.

Fra Ljudevit Grmek brat lajik rodom iz Goreškega kamero bio je zadnjih godina na Košljunu kao kuhar, kamo je došao iz Kampora na Rabu, a za svjetskoga rata bio je uzet u vojsku i svršio je kao zarobljenik u Rusiji, odakle se vrati u Provinciju.

2. lipnja 1926. danas došli su O. Pavao Dodič i O. Leonard Mihalić preko Vrbnika sa parobrodom Tamaseo u Crikvenicu, gdje

⁵ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, I. svezak, str. 1.

su našli već fra. Ljudevita, koji je došao iz Sušaka na povratku iz prošnje špeha za Košljun. Prije nego je otišao O. Leonard u Split u zvaničnom poslu i da se dogovori sa MP. O Provincijalom bi poslan fr. Frane Margan iz Košljuna u Crikvenicu, da nađe stan i skupi nešto novca za početak. Tako uredio O. Metod Semenčić gvardian na Košljunu i O. Leonard.

Stan fr. Frane nije našao, stoga je O. Pavao gostovao, kod župnika, O. Leonard na Kotorskoj oblasti kod svoje šogorice tj. brata dr. Jurja ex. sreskog poglavara, a sad sreskog poglavara u Slunju, a fra. Ljudevit kod roditelja našeg pitomca Ivana Cara.

6. 06. Danas iza blagoslova predao je gospodin župnik Upravu Trećeg Reda O. Pavlu Dodiću, koji je tom zgodom držao govor. Kuća koju smo našli već 3. ov. mj. Blagoslovio je g. župnik. Kuća je na Dužici nedaleko kapele sv. Ante. Kuća ima 3 sobe, kuhinju, spajzu i mali vrtić s barsom. Položaj je zgodan, vidik krasan prema Selcima. Gospodar kuće je g. Vinko Matejčić.

7. 06. Stanarina mjesečno 400 din.

Neke osobe sabiru po mjestu i tako su nam nabavile dosta kuhinjskog posuđa. Iz Košljuna iskratio se fr. Ljudevit i danas je prvi put u kući kuhao kavu – Kupili smo 3 kreveta, a pokrivala i potrebito rublje dobili smo od naroda. Fra Frana otputovao na Košljun, novac odnio sa sobom. Mi smo došli gotovo bez novca ovamo. O. Dodič je donio neku svotu sa dozvolom Mp. O prov. oko 5000 d. i to je sve, od Provincije nismo ništa dobili.

08. 06. 26. Budući su kreveti namješteni, kuhinjskog posuđa dosta, sa današnjim danom počeli smo zajedno živjeti u našoj kući.

10. 06. 1926. Kućevlasnik ostavio nam je neke stvari na uporabu, stoga smo danas sve popisali, darovi slijede, a nešto kupujemo, pa tako smo gotovo priskrbljeni sa nužnim stvarima.

Nismo ni pare potrošili za prenos sobe, sve nam nose besplatno. Narod je sav ushićen od radosti, a naši susjedi na osobit način uslužni. Nude se za pranje, šivanje, ali smo to dali obitelji Škiljan, koja sve to za ništa radi, samo kupujemo sapun.⁶

O prihvaćanju novopristiglih otaca govori i podatak iz samostanske kronike ubilježen 12. 06. 1926. Toga dana poveo je o. P. Dodič procesiju iz Crikvenice, kojoj su se priključila i bližnja mjesta, na Košljun preko Vrbnika. Bilo je oko 600 hodočasnika. Koliko je ovo za to doba velik broj hodočasnika govori

⁶ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, I. svezak, str. 1. – 2.

Redovnici u staroj crkvi sv. Antona

i zabilješka iz kronike⁷ u kojoj stoji da je župa Crikvenica 1937. godine imala nešto više od pet tisuća žitelja.

Drugoga dana, na Antonju⁸, održana je misa u kapeli sv. Antona. Kroničar donosi podatak da je misu uz harmonij celebrirao župnik monshr. Riggoni, propovijed održao otac L. Miheljić, a da je podijeljeno mnogo sakramenata ispovijedi i pričesti. Dana 14. lipnja dobili su oci franjevci kapelu sv. Antona na uporabu, i to je jedan od privih koraka koji učvršćuju položaj Provincije sv. Jeronima u ovome gradu.

U Triblju je 02. srpnja 1926. godine održana svečanost i sajam. Otac Pavao Dodić vodio je u Tribalj procesiju iz Crikvenice, otac Leonard iz Grižana jer je na zamjeni mjesnog kapelana. U 10 sati pjevao je svetu misu otac Leonard. Nakon mise, otac Leonard i fra Ljudevit ostali su na objedu na kojem je bilo više svećenika iz okolice. Za stolom bilo je održano više nazdravica i franjevcima. Svisuisticali veliku blagodat za narod i svećenstvo, jer u njima dobivaju veliku pomoć u duhovnojbrizi nad pastvom.⁹

O dobrodošlici koju je narod iskazao ocima franjevcima i o hvalevrijednom radu otaca franjevac, svjedoči i posjet oca vizitatora, dr. Lulića crikveničkim franjevcima, zabilježen u prvom svezku samostanske kronike. Na obredu koji

⁷ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, I. svezak, str. 10.

⁸ U crikveničkoj tradiciji uvriježen je naziv Antonja i sv. Anton, za razliku od opće-prihvaćenog oblika sv. Antun.

⁹ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, I. svezak.

je obavio u crkvi sv. Antona izrazio je zadovoljstvo radom franjevac a i posebnom susretljivošću crikveničkog naroda.

Isto tako kroničar opisuje duhovni rad, susretljivost naroda i izvore prihoda. Tako je zabilježeno da im narod nosi darove i novčano ih pomaže. Narod se skupljao u kapelici sv. Antona, u kojoj se svakodnevno moli krunica i čitaju meditacije, koje narod sluša s osobitom pažnjom. Sva prikupljena milostinja ide za kapelu, a oci franjevci dobiju tek što god, ako koja žena ispred crkve skupi nešto novaca. Narod hoće na silu da se odredi neko mjesto u crkvi gdje će se skupljati milostinja za franjevce, ali da se ne dolazi u sukob sa župnikom. To se ne dopušta. Dobivaju intencije više nego okolni svećenici. Zabilježeno je da se 1926. od izrečenih misa kroz srpanj 1926. godine zaradilo 1370 dinara. Takse su bile sljedeće: tiha misa 20 dinara, pjevana 30 dinara.

Kroničar negoduje da Provincija za razliku od naroda nema razumjevanja za teškoće redovničke obitelji na novom prostoru pa piše sljedeće retke:

Mp. O. Provincijal požurio se i posalo nam 8 int. Za mj. jul, koje imademo izreći za Provin. prema običaju Provincije. Svaki svećenik 4.int. na mjesec. Mi smo mogli biti i oslobođeni ovoga, jer stalni prihod naš je milostinja od Sv. misa. Istina O. Pavao je kapelan, ali ne prima doplatka, pa i neće primiti, dok ne bude određen koji drugi za kapelana. No Bogu hvala, iako smo prazni došli, na i bez stalnih prihoda – mi ipak dobro prolazimo i uvijek nešto nabavljamo bilo za kuću, bilo za crkvu i izlazimo iz ov. mj. Sa suficitom od Din. 1366. – Dosad smo imali troška preko 12,00 Din. Veseli smo što nijesmo trebali u Provinciji zadužiti, a hvala dakako dobrom narodu.¹⁰ U nastavku kroničar navodi kako fra Ljudevit, koji se brine za kuhinju, besplatno dobiva zelenje, voće i ribu. Opisuje kako mu na tržnici narod doslovno gura u košaru prehrambene potrepštine.

Prema kroničaru od 1. prosinca 1926. redovnička se obitelj premjestila u drugi stan. Vlasnik je Nikola Matejčić, a kuća se nalazi se blizu kapele sv. Antona.

Nakon godinu dana boravka u Crikvenici kroničar upisuje sljedeće:

Do danas smo ovdje 2 već i brat lajik bez promjene. Što smo postigli kroz ovu godinu? Ljudi vele, da su se mnogi obratili i da je bolji vjerski život sada u narodu. Treba priznati, da radimo dosta, a mogli bismo i više, no možda je i bolje, da ne bučimo preveć, jer bismo naišli na reakciju, koja bi nam škodila u našem pitanju, koje će se ozbiljnije početi razvijati, kad se povrati Mp. O. Provincijal iz

¹⁰ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, I. svezak, str 5.

*Azisa i Rima. Narod nam je bio pri ruci , ta došli smo bez ičega ova-
mo i bez duga potrošili smo dosad preko 63.000 dinara, to znači, da
smo toliko i primili od naroda, jer smo i jedan i drugi bez državne
plaće. Za meso smo potrošili do danas nešto preko 4.000 dinara,
za kruh preko 800 dinara, za mlijeko oko 700 dinara, za drva nešto
preko 1.200 din, za vino oko 3.500 din. Od misa izravno dobili smo
nešto preko 14.500 din.¹¹*

U veljači 1928. bio je u Splitu Definitorski sastanak na komu se odredilo oca Augustina Juričića za starješinu u Crikvenici, a ostali su s njim otac Pavao Dodič, otac Ivo Sučić i fra Ljudevit Grmek. Iza Uskrsa došao je u Crikvenicu novi starješina, otac Augustin Juničić, koji je zapravo kao provincijal otvorio ovaj samostan godine 1926. U kolovozu 1928. bio je glavni godišnji Definitorski sastanak na kojemu je odlučeno da se poduzme sve što bi služilo da se položaj redovničke obitelji u Crikvenici učvrsti. Na sastanku kongresa premješteni su na vlastitu molbu odavde otac Pavao Dodič na Košljun i otac Ivan Sučić u Kotor, a u Crikvenicu je premješten otac Metod Semenčić, koji nastavlja pisati samostansku kroniku nakon oca Leonarda Miheljića i koji za sebe veli da je još na Košljunu bio jedan od glavnih zagovaratelja nastan- jivanja u Crikvenici. U rujnu 1928. odlazi iz Crikvenice na Košljun otac Pavao Dodič, prvi starješina crikveničke franjevačke redovničke obitelji. U rujnu 1928. godine dobili su oci franjevci u vlasništvo od senjske kurije kapelicu sv. Antona. To je jedan od prvih koraka u rješavanju pitanja ostanka redovničke obitelji u Crikvenici.

Pokušaj otvaranja obrazovne ustanove

Prvi tragovi školstva na ovim prostorima mogu se pronaći još u vremenu djelovanja pavlinskog reda. Školstvo u Crikvenici u doba pavlina detaljno je obradio dr. sc. med. Vladimir Uremović u svojoj knjizi *Pavlini u Crikvenici*.

Do sredine ovoga stoljeća u Crikvenici i Novom Vinodolskom djelovale su škole koje su obrazovale učenike za različita obrtnička zanimanja. Razvitak turizma, poglavito nakon Drugoga rata uključuje ove prostore u zapadnoeuropske trendove, a povećanjem standarda pučanstva, javlja se želja školovanja djece i na sveučilišnoj razini. Iz tih razloga 1954. godine formirano je razredno odjeljenje prvih crikveničkih gimnazijalaca.¹²

¹¹ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, I. svezak, str. 23.

¹² Postignuća i trenuci X, 50. obljetnica gimnazije u Crikvenici, Petar Pavlić, prof.

Malo je međutim poznato da je projekt formiranja gimnazije i unapređenja školstva u Crikvenici krenuo 1927. godine, no nažalost taj pokušaj nije ostvaren. U samoj Samostanskoj kronici u, I. svesku, kod spominjanja razloga dolaska redovničke obitelji u Crikvenicu, vidi se da je jedan od značajnijih ciljeva njihova dolaska bio otvaranje školske ustanove.

Normalne se prilike stadoše vraćati, sjemeništa počеше se napunjati s mladeži, koja bi u Provinciji namještena na otoku kod Korčule i na Košljunu. A i počelo se uviđati, da ta sjemeništa ne mogu da odgovore današnjim potrebama.

Zabrinuti stoga, Oci za budućnost Provincije stali su smišljati, kako bi se dalo urediti školsko pitanje i doskočiti potrebama današnjeg vremena. Otoci nepodesni su za razvitak, treba na kopno, u mjesta boljih komunikacija, u mjesta gdje će se djelatnosti istih nastavnika moći potegnuti i na šire polje. Razni su prijedlozi pali, ali je ipak zavlдало mišljenje, da se nastanimo u Crikvenici, veoma zgodnom mjestu za razvitak i rad, kako ludo bi bilo misliti odmah na gimnaziju, stoga je bilo glavno, da se nastanimo, i da se polako ostvaruje program.¹³

Sam pokušaj realiziranja ideje o osnivanju gimnazije u Crikvenici i unapređenju školstva u mjestu pronašao sam u Samostanskoj kronici, u I. svesku. U njoj je iznesen zapis sa sjednice Općinskog zastupstva od 21. ožujka 1927. godine. Njegov prijepis prenosim u cijelosti:

Mart 1927.

Iz "Časa" (lista Općine Crikvenica): Sjednica općinskog zastupstva od 21. III. 1927. Podignuće gimnazije u Crikvenici po ocima franjevcima sa otočića Badija na Korčuli:

Načelnik g. Profesor Jakov Župan u lijepom i jezgrovitom govoru pozivlje općinske odbornike da svojim glasom podupru molbu otaca franjevac, požrtvovnih i nacionalnih ljudi te naglašava: Oni ne traže ništa od nas već da se zaključkom, kojeg ćemo stvoriti podupre i potkrijepi njihova molba kod vlade za otvorenje gimnazije realnog i humanističkog smjera u Crikvenici. Radi se samo o prenosu njihove gimnazije sa otoka Korčule u naše mjesto, a ta gimnazija ima pravo javnosti kao svaka druga državna gimnazija, te na ispite odašilje vlada svog povjernika kao u svaku drugu gimnaziju. Franjevci su vrsni nastavnici, požrtvovni i jako obljubljeni. Najbolje bi bilo da im ministarstvo socijalne politike ustupi franko-

¹³ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, I. svezak, str. 1.

panski kaštel, koji je i onako prazan, a u njemu se nalazi samo nekoliko djece, a kao stvoren je za gimnaziju, dok će franjevci državi ustupiti svoj isto tako velik kasteo na Korčuli sa 8 četv. kilomeara prostora za dječji dom. Viša građevinska škola u Crikvenici postaje suvišnom, tim više, što bi gimnazija kako mu je obećao g. otac Brusić imala 4 razreda za ženske, a 8 razreda za muškarce. I tako bi đaci nekatolici, koji bi u Crikvenicu došli iz drugih gimnazija radi promjene zraka bili primiti u ovu gimnaziju bez ikakve zapreke i vjeronauku vjeroučitelja njihove vjere mogli pohađati.

On želi franjevcima: Dobro došli! – gosp. Petar Manestar između ostalog veli i predlaže, da se ocima franjevcima uputi jedan dopis u kojem ih se najsrdačnije pozdravlja i izrazi želja, da što prije dojdju, te će ih Crikvenica objeručke primiti. Ovi se prijedlozi primaju jednoglasno i stvara zaključak"¹⁴

Proučavajući zapise u Samostanskoj kronici, dolazim do zapisa iz studenog 1928. godine. U njemu stoji da se otac Augustin Juničić sreo sa zastupnicima oblasne skupštine na Sušaku i u Karlovcu. U njegovim kontaktima pomagali su mu braća dr. Ivo Car i Tomo Car. Spomenuti zastupnici obećali su ocu Juničiću pomoć u realizaciji cilja. Isto tako u nastavku zapisa o tim susretima i kontaktima, a u vezi formiranja gimnazije, kronolog otac Metod Semenčić piše da se boji da od svega toga neće biti ništa, ali pritom ne donosi argumente za tu tvrdnju.

Razlozi zbog kojih ne dolazi do realizacije preseljenja gimnazije u Badiji na Korčuli u Crikvenicu ostaju otvoreni za proučavanje. Za detaljnije sagledavanje ovoga problema trebalo bi proučiti arhivsku građu samostana na Badiji i Košljunu.

Milodari crikveničkog puka redovničkoj zajednici

Od samoga dolaska na prostor Crikvenice oci franjevci osjećaju se prihvaćenima od strane lokalnog naroda. U samoj kronici pišu kako im narod stoji na raspolaganju, sitne usluge obrtnika ne plaćaju, dobivaju besplatno hranu, narod samoinicijativno na kraju mise za njih skuplja milodare...

U daljnjem tekstu navest ću neke milodare ocima franjevcima ili crkvi sv. Antuna u Crikvenici. Pa tako u kronici za 04. 07. 1927. stoji da je Marija Car Kopanjinka, sa Potoka donijela ocima lijepu albu na dar.

¹⁴ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, I. svezak, str. 18

Koliko je narodu redovnička obitelj prirasla srcu vidi se iz sljedećeg citata iz kronike:

10. Oktobar 1926.

Danas postaviše na oltar u našoj kapeli 2 ukusno izrađena kuhina i stolnjak. Izradile su Anica i Jova Matejčić.

Prošlog mjeseca dobili smo jednu albu izrađenu od Mire Škiljan, Kate i Pauline Car. O. Pavao zahvalio je darovateljima.

Zahvala O. Pavla djelovala je na narod, te odmah stadoše sakupljati novac na ime crkvene potrebe. Pojedina lica hoće da nešto nabave, tako dosad čujemo, da misle nabaviti: humeral, 3 planeta, kandiljere, monstrancu i sl.

15. Narod nosi novac za crkveno ruho. Dosad donesli su Din 3.523 od toga dala je Ulica Dražica 971 din, Kala din 442, Vrtina din 1000 din, g. Romana Car 100 din, g. Anica Župan 100 din i još drugi darovaše. G. Milka Ivančić Dražanka darovala je veliki tepih za cvku i svijecu.¹⁵

Sreski predstojnik Jambriček Božidar (nastanjen u Ulici V. Nazora 28) darovao je samostanskoj knjižnici 38 starih knjiga, dok je trećeredica Anka Šoštarić darovala 830 knjiga u samostansku knjižnicu.¹⁶

Značajna pomoć ocima franjevcima u svladavanju poteškoća oko izgradnje samostana bila je i zajam za gradnju samostana sv. Antuna Padovanskog. U kronici stoji:

16. prosinac 1928

Danas je Prečasni gospodina Monsignor Anton Rigoni isposlovao kod g. Luke Cara zajam za naš samostan i to 300 hiljada dinara uz 6% kamata. Bolje božićnice nijesmo mogli dočekati. Na taj način župnik Mnsg. Antun Rigoni postaje pravi benefaktor samostana, jer u svoj Crikvenici jedino njemu uspjelo je u par minuta taj posao za samostan obaviti. A naša provincija se ne zanima za to nego spava zimski san jer sam pred mjesec dana poslao svim samostanima službeni spis s molbom za pripomoć, ali od 19/11 do 16/12 još nijesmo dobili od niotkuda niti odgovora.

31. 12. 1928.

Svršavamo i ovu godinu! Za nas je bila u toliko povoljna što smo napokon uspjeli da svladamo sve poteškoće da dođemo do sa-

¹⁵ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, I. svezak, str. 5

¹⁶ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, svezak II., str 133. (dar Jambričeka) i Separat iz albuma Riječko – senjske nadbiskupije, III. svezak, str. 18. (dar Šoštarić)

mostana. Čovjek ne bi vjerovao. Kakve su poteškoće, jer je već najveća ta, što fratri u Provinciji gledaju na sve ovo sa malom skeptikom i nepovjerenjem i ne pomažu ništa niti novčano niti moralno.

I da nam Preuzvišeni Monsignor Župnik Anton Rigoni nije isposlovao zajam, ne znam, kako bi sve to bilo prošlo. Dao Bog da nam Nova Godina sagradi samostan i započne crkvu. A ti Sv. Antune pomози, jer ti možeš i čudesa činiti! Hvala Bogu.¹⁷

25. velj. 1935.

Danas se je isplatio dug od tristo hiljada Luki Cara. Budući se od 1932. nijesu plaćali kamati glavnica od 390 hiljada narasla je do 1. siječnja na 405 hiljada. Luka Car se je nagodio tako da je oprostio 555 hiljada kamate i od prvotne glavnice 20 hiljada, pa mu se je danas uručilo 300 hiljada, 30 hiljada će mu se naknadno platiti. Dug je isplatila Provincija, pa tako samostan će vraćati njoj beskamatnu glavnica malo pomalo, pa je svako to za ovu red. Obitelj velika olakšica.

Lav Krivić je dopisao je u kroniku da je 1945. g. Provincija izbrisala dug za isplatu samostana.¹⁸

Značajan doprinos ljepoti crkve su i prozori u apsimi crkve sv. Antona. Prozore su financirali dr. Edo Lovrić (srednji prozor s prikazom Uznesenja Marijina) s 8 000 dinara, Luka i Lisetta Car (slikani prozor sv. Antuna Padovanskog).

Vitracji na prozorima crkve

¹⁷ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, I. svezak, str. 43.

¹⁸ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, I. svezak, str 87

vanskoga) s 10 000 dinara, i Franka Car (slikani prozor sv. Franje Asiškog) s 10 000 dinara.

Najznačajniji dobročinitelj franjevačkog reda, kojemu su oci franjevci postavili bistu u samostanskom dvorištu, a čiji je autor akademski kipar Zvonko Car, bio je Ivan Ivančić Leopoldov. Bez njegove donacije crkva sv. Antona teško bi bila sagrađena u vremenu u kojem je to učinjeno. Motivi ovoga darivanja i danas su ostali nepoznanica, a njegovu oporuku, koja se čuva u arhivu samostana u Crikvenici, prenosim u cijelosti:

Na znanje svim ljudima kojih se ovo tiče!

Da je Ivan Leopold Ivančić – stanujući na broju 822 West 50 th street u Seattleu – King Grofovije u Državi Washington, napravio, odredio i imenovao sa ovim aktom te potvrdio da je napravio, odredio i imenovao:

Svećenika crkve sv. antuna u Crikvenici, u Jugoslaviji u Evropi, da raspolaže sa svom pokretnom i nepokretnom imovinom koja pripada njemu u tom okrugu a u korist navedene crkve.

Da bude pravedan i zakonit zastupnik za istu i u njegovo ime plasira i preuzme za njenu potrebu i korist te da traži, pita, spasi, uzme sve iznose, dugove, ostavštine, interese, dividende i sve ostalo što mu pripada ili će mu ubuduće pripasti, i da u to ime preuzme sve zakonite putove u njegovo ime, a radi naplate istih, te da daje potvrde u svrhu rasterećenja u njegovo ime i za njega da primi u vlasnost sva zemljišta koja mu po zakonu pripadaju, te da daje, proda, založi i hipotecira zemlju i sve ostalo u njegovo ime kao da on to sam čini, ukoliko to smatra za potrebno. Isto tako da stvara ugovore bilo za kupnju, bilo za prodaju, hipoteciranje itd. te da radi i čini sve trgovačke poslove poslove bilo kojeg smisla i svrhe također za njega i u njegovo ime da potpisuje, da izvršuje i zaključuje sve ugovore o prodaji, opterećenju, hipoteci itd. Jednom rječju da radi sve i sve što nađe s tim da je shodno.

Davajući i dozvoljavajući sve to svom opunomoćeniku te istom pravno dozvoljavajući da radi i provađa svaki akt i sve što bude u tom pogledu potrebno, kao da on sam osobno radi, da sve to radi gore navedeni zastupnik po Zakonu, a na temelju ovog akta.

U potvrdu toga, ja sam niže stavio moj potpis i pečat danas dne 08. augusta 1936. godine

Ivan Ivančić Leopoldov

Julijus Jasperson, javni bilježnik u državi Washington Prijevod:

Edo Ivančić, Crikvenički stalni tumač za talijanski, engleski, francuski i njemački jezik. Danas 06. novembra 1936. Generalni

*Konzulat kraljevine Jugoslavije ovjerava istinitost potpisa i pečata
Juliusa Jaspersona, javnog bilježnika u državi Washington.
Generalni konzul Vukmirović¹⁹*

Franjevci iz Crikvenice i preminuli članovi franjevačke obitelji iz Crikvenice

Kao izvor o životu i djelovanju redovnika koji su bili članovi crikveničke redovničke obitelji ili su porijeklom iz samog mjesta, koristio sam se zapisima iz samostanske kronike i *Životopisom pokojnih redovnika Provincije sv. Jeronima*, koji je vođen od 1934. godine sve do 1987. godine. Stranice životopisa nisu numerirane, već su vođene po godinama, tako da citirajući njegove pojedine dijelove ne navodim stranicu iz koje je citat uzet.

Na prvom mjestu istaknut ću redovnike iz Crikvenice. Tu ću napomenuti da u crikveničkom puku nije osobito ustaljena praksa odabiranja duhovnih zvanja kao životnog poziva, kako kroz povijest tako i danas. Stoga one rijetke koji su odabrali redovnički poziv, a porijeklom su iz Crikvenice ističem i donosim njihove životopise.

Prvi redovnik Provincije sv. Jeronima porijeklom iz Crikvenice bio je fra Serafin Car. Već ranije sam spomenuo da se fra Ljudevit Grmek pri dolasku u Crikvenicu, u razdoblju dok redovnička obitelj nije imala zajednički krov nad glavom, smjestio u kući obitelji Car, čiji je član obitelji tada bio pitomac u samostanu na Košljunu.

Kroničar samostana u Crikvenici donosi njegov životopis i opisuje zadnje životne trnutke:

08. rujan 1935.

Večeras umro je u obiteljskoj kući naš novak fra Serafin Car.

Pokojnik se je rodio 6. 11. 1913. i odgojen je tako od čestite majke. Već u ranom djetinjstvu težio je za Bogom te bi mu majka u 6 godini već našla pod uzglavljem krunicu. Toga radi zaželi svom dušom da postane franjevac i tamo bi da ga se primi na Košljun g. 1925 dakle prije nego smo mi došli na Crikvenicu. U zavodu je bio uvijek zadovoljan, veseo i pun vjere te su ga starjesine voljeli i pošao je sav blažen u novilijat. No Bogu je valjda bio draži nego svojim, pa mu je poslao tešku sušicu, koja se je naglo razvila jer je bolovao od marča. U svibnju je došao kući i uza svu visoku temperaturu nikada se od njega nije čula ni najmanja tužba proti bolesti, nego se je čula samo ona lijepa „Hvala Bogu“ tako da ga je pisac ovih redaka

¹⁹ Darovnica Ivana Ivančića Leopoldova, prijevod na hrvatski jezik

zvao malim Jobom. Uvijek se je nadao da će ozdraviti, pa mu se je u smrti počelo govoriti.

10. rujan Danas je bio lijepi sprovod pokojnom fra Serafinu pa ga je dosta svijeta otpratilo do groba i 4 svećenika i 2 brata laika.²⁰

Uz fra Serafina Cara, redovnički poziv u Provinciji sv. Jeronima odabrao je još jedan Crikveničan, fra Augustin Katnić. O njemu u životopisu pokojnih redovnika stoji:

Fra Augustin Katnić umro 16. XI. 1978. Na Košljunu. Rođen 3. VI. 1904. U Benićima u Crikvenici. Roditelji su mu bili Frano Katnić i Marija Car. Na krštenju dobio je ime Cvjetko. Kao mladić bavio se zidarskim poslovima, zaželio postati redovnik i prešao na Košljun gdje je iza završene vojne službe 4. X. 1927. obukao franjevačko odjelo i svršivši novicijat 25. VIII. 1929. položio vremenite zavjete a svečane 7. V. 1933.

Svi članovi provincije poznamo ga kao marljivog zidara, jer je u mnogim samostanima popravljao razne prostorije. Već kao kandidat počeo je popravljati prostorije za novicijat. Pisac ovih redaka O. Lav Krivić dobro se sjeća fra Augustina kad je 1931. instalirao motor (na barku) i električnu mrežu ukopao pod žbuku.²¹

U sljedećim redovima osvrnut ću se na djelovanje o. Metoda Semenčića. Kroz dugi niz godina djelovao je u Crikvenici, narodu je prirastao srcu, a ovo mogu potkrijepiti podatkom da je narod pisao molbu provincijalu Provincije sv. Jeronima kako isti ne bi bio preseljen iz crikveničke redovničke obitelji. Uz građane, molbu su potpisali monsr. Rigoni, župnik u Crikvenici, dr. Ivo Car, liječnik, dr. Mato Dvorinčić, advokat i Ivo Car, učitelj mjesne pučke škole. Ta je molba uvažena i 29. 07. 1933. donijeta je odluka provincijala Provincije sv. Jeronima o nastavku boravka o. Metoda Semenčića u Crikvenici. U životopisu pokojnih redovnika za o. Metoda Semenčića zapisano je sljedeće:

Član ovog samostana, predao je svoju plemenitu dušu u ruke Stvoritelju preselivši se u vječnost 18. VII. 1947. u 4,30 sati poslije podne. Pokojnik se rodio u Novalji na Pagu 1. XI. 1875. Gimnaziju je završio u Kotoru, blagoslovljen u Zadru, nocicijat u Koprui. Kao svećenik djelovao je svega u 4 naša samostana: Zadru – kratko vrijeme, na Košljunu dugi niz godina, u Kamporu 2 god. i konačno u Crikvenici od 1928.g. do smrti. Obnašao je razne dužnosti, tako

²⁰ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, I. svezak, str. 54.

²¹ Životopis pokojnih redovnika

bio je više puta gvardijan, na Košljunu bio je profesor na našoj gimnaziji i vrlo obljubljen duhovnik kandidata k tomu bio je marljivi excursor Teru Ordini 5 po otoku Krku. Svojom zauzetošću sagradio je crikvenički samostan. U Crikvenici bio je dosta vremena kapelan, pa katehaeta. Neumoran je bio u pohođenju bolesnika. Svećenicima držao je duhovne vježbe. U Crikvenici bio je općenito obljubljen poradi svoje dobroćudnosti i franjevačke jednostavnosti i pristupačnosti. Bio je neumoran u molitvi. Bio je suradnik propovjedničkog časopisa „Riječi Božje“. Umro je od tromboze.²²

Značajan i ugledan član Provincije sv. Jeronima bio je i otac Vladislav Brusić, koji je svoje zadnje dane života proveo u crikveničkom samostanu. Za njega u životopisu stoji:

Dana 23. Siječnja 1955. g. Umro je u crikveničkom samostanu O. Vladislav Brusić, član redovničke obitelji na Košljunu, koji je dne 25. Lipnja 1954. g. upućen iz sušačke bolnice u Crikvenicu, radi lakšeg liječenja i ponovnih pregleda u bolnici. Pok. O. Vladislav Brusić rodio se je u Vrbniku dne 20. IV. od oca Antona i Luce rođ. Polonijo. Bio je ređen za svećenika dne 5. III. 1906. Za dugo vremena. Vršio je službu arhivara i kroničara Provincije. Pisao je više članaka o košljunskom samostanu i napisao je i u tisak dao historijsko djelo „Otok Rab“. Povijest otoka Krka i povijest Nekrologij provincije ostavio je u rukopisu, jer ga je spriječila duga bolest dijabetes, što spomenuto nije dao u tisak. Na Kaptolu 1926. g. bio je izaban za definitera u upravi Provincije.²³

Zaslužan član Provincije sv. Jeronima, a jedno kratko vrijeme i starješina redovničke obitelji u Crikvenici, bio je i o. Augustin Juničić. U sljedećim redovima donosim njegov životopis:

Mnogopoštovani o. Augustin Juničić, najstariji član Provincije sv. Jeronima, istrošen starošću umro je na Košljunu (Punat) u devedesetdrugoj godini života dne. 20. travnja 1961.god. Pokojnik je rođen na Baški na otoku Krku dne. 17 veljače 1870. god. Franjevački hubist obukao je dne. 16. Rujna 1888, svečano zavjetovan 4. Listopada 1891, a imao je prvu svetu Misu 19. Kolovoza 1894. g. Franjevačka provincija sv. Jeronima sa smrću mnogop. O. Augustina izgubila je markantnu ličnost i odgojitelja svećeničkog pom-

²² Životopis pokojnih redovnika

²³ Životopis pokojnih redovnika

latka, vešekratnog provincijalnog starješinu, definitora, kustosa, vizitatora triju Provincija, neumornog propovijednika koji je znao za Krista pridobiti i najokorjelija srca, vođu duhovnih vježbi, inicijatora mišijunskoga pokreta u provinciji i neutaživog misionara i propagatora pobožnost. Za vrijeme provincijalne službe mnogop. O Augustina Juričića, naime dne. 2 lipnja god. 1926., došli su prvi franjevci Provincije sv. Jeronima u Crikvenici.²⁴

Jedan od gvardijana crikveničkog samostana i u narodu upamćen kao revan i marljiv duhovnik bio je i o. Stjepan Žoržić. U životopisu pokojnih redovnika o njemu je zapisano:

Iz samostana sv. Bernarda u Kapmporu-Rab javlja gvardijanski ured: Dana 5 veljače 1964. U 4 s ujutro u našem samostanu sv. Bernarda u Kampoju, preminuo je u Gospodinu potkrepljen sv. sakramentima O. Stjepan Žarić, rođen 6. Rujna 1910 od oca Antuna i majke Lucije r. Žic – u 54 g. Života, 36 redovništva i 30 svećenstva. O. Stjepan bio u ovom samostanu Starješina od 1945.-1954 god. Bio je revan i svet redovnik. Održao je mnogo „Korizmi“ i pučkih misija. Također u mnogo puta duhovne vježbe redovnicima, čč sestrama i svećenicima. Bio je stalni pohoditelj i upravitelj Trećeredskih zadruga. Bio je čovjek molitve, žrtve, pravog redovničkog duha, veliki ljubitelj provincije.²⁵

U sljedećim redovima iznijet ću kratke životopise prvih članova redovničke obitelji u Crikvenici. Ovim redovnicima treba odati priznanje jer su došli u potpuno novu sredinu u kojoj, iako toplo dočekani, nisu imali nikakvih preduvjeta za nastanjivanje. Njihovim organizatorskim sposobnostima i sposobnošću da kod naroda opravdaju svoj redovnički ugled, franjevci Provincije sv. Jeronima zadržali su se ovdje.

Prvi starješina crikveničke redovničke obitelji bio je o. Pavao Dodić, koji umire 29. 01. 1974.

Rodio se je 19. II. 1893. u župi Volšane u Istri od roditelja Dodić Ivana i Marije Križaj. Osnovnu školu svršio je u rodnome mjestu, nižu gimnaziju na Košljunu, gdje je obukao franjevačko odijelo 20. VIII. 1908. I u Koprju proveo novicijat gdje je 24. VIII. 1909. Položio vremenite zavijete. Višu gimnaziju završio je u Zadru, a bogosloviju u Dubrovniku gdje je 24. 12. 1912. Položio svećane zavijete, a

²⁴ Životopis pokojnih redovnika

²⁵ Životopis pokojnih redovnika

22. VIII. 1915 zaređen za svećenika. Kroz 59 godina svećeničkog života vršio je razne službe. Bio je drugi odgojitelj klernika u Dubrovniku i novaka u Kopru i Košljunu. Bio je kapelan u Kopru, profesor hrvatskog jezika u u biskupskom sjemeništu u Kopru. Razne službe obavljao je na Poljudu, Kotoru, Krapnju, Puli, Šijani, Rovinju. Bio je prvi gvardijan u Crikvenici od 2. VI. 1926.-1928. Držao je mnogo puta korizmene i misijske propovijedi po svim primorskim biskupijama, vodio je Treći red, držao duhovne vježbe raznim skupinama, uređivao je neke biblioteke i arhive. Vjerno je opsluživao redovničko pravilo, volio je molitvu, spremno ispovijedao, željan samostanskog reda i stege do smrti.²⁶

Isto tako vrijedan član prve redovničke obitelji i prvi kroničar samostana u Crikvenici bio je o. Leonard Miheljić.

O. Leonrado Miheljić, rodio se u Baški 19. IV. 1899. Na otoku Krku. Po završenoj pučkoj školi primljen je za pitomca i na Košljunu završio nižu gimnaziju, na Badiju višu, a teologiju u Iloku. Za svećenika je zaređen 16. VIII. 1922. g. kao mladi svećenik bio je nastavnik na Košljunu do god. 1926, kad je premješten u Crikvenicu, gdje je ostao samo kratko vrijeme. God. 1927. Premješten je na Badiju za nastavnika i prvog odgojitelja u našem zavodu. Na Badiju je ostao sve do 1945. To su najplodnije godine O. Leonarda. Kroz njegove ruke prošla je sva srednja generacija Provincije. Kod svih svojih pitomaca O. Leonardo je ostao u dobroj uspomeni i kao profesor i odgojitelj. O. Leonard bio je i tajnikom provincije i u dva navrata definitor. Gvardijanom je bio na Poljudu, Zadru (2 puta) i Puli.²⁷

Iako je bio samo redovnik, a ne misnik, veoma požrtvovan i vrijedan član Provincije sv. Jeronima s jednim od najzanimljivijih životopisa bio je fra Ljudevit Grmek.

Fra Ljudevit Grmek umro u Dubrovniku na 25. XII. 1974. Rodio se na 11. V. 1890. U Kobjeglavi u Sloveniji od oca Krizmana i majke Frančiške Ostreuška. Osnovnu školu svršio je u rodnom mjestu. Na krštenju dobio je ime Franc, a kao redovnik imao je ime Ljudevit – Ludvik – Lujo. Nakon završene osnovne škole ušao je u Pazin u samostan slovenske provincije, odakle je po nagovoru fra Fortunata Stabile prešao u Kopar u samostan naše provincije. Odatle je prešao

²⁶ Životopis pokojnih redovnika

²⁷ Životopis pokojnih redovnika

u Zadar gdje je na 28. I. 1909. Obukao redovničko odijelo. Zatim je prešao na Košljun pa u Dubrovnik gdje je nakon novicijata položio na 15. XI. 1914. vremenite zavjete. U ratu 1915. Bio je mobiliziran, u Galiciji ranjen, u Beču liječen, 1916. Na ratištu zarobljen blizu Crnog mora gdje je ostao do 1918. Zatim je došao u samostan u Kopar, na Barbanu, u Dubrovnik, u Kampor gdje je na 1. VIII. 1923. Položio vječne zavjete, u Crikvenicu od 1926. – 1937., Kampor, Rijeka, Mali lošinj, Zadar, od 1967 u Dubrovniku. Vršio je službu kuhara, sakristana, vrtlara, sakupljača milostinje i radio ostale pomoćne samostanske poslove. Provincijali su ga slali na poziciju gdje je trebalo osigurati i učvrstiti u samim počecima samostana: u Crikvenicu, Opatiju, Rijeku, Mali Lošinj. Osobito je zaslužan za Crikvenicu u časovima kad je subraću spopala malodušnost da li će zadržati ili zapustiti ovaj samostan. Sokolio je braću i ostavio im na raspolaganje sve sile da se u Crikvenici zadrži.²⁸

U crikveničkom puku, redovnik o kojemu ću u nastavku ispisati nekoliko redova, i danas je s pravom urezan u sjećanje. To je o. Stjepan Rade (rođ. 16. 10. 1896. – umro 19. 04. 1965.). Pored njegovih sposobnosti vrsnog propovjednika, svi ističu i njegove izvanredne organizacijske sposobnosti i upornost u postizanju zacrtanog cilja. Samo takvom čovjeku u vremenu svjetske gospodarske krize, predratnim i ratnim vremenima, polazi za rukom organizirati gradnju velebne crkve, kakva je crkva sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici. U Životopisu pokojnih redovnika o njemu su napisani sljedeći redovi:

O. Stjepan Rade zaslužan je član provincije uopće, a za samostan u Crikvenici posebno u četiri navrata. Vršio je starješinsku dužnost u crikveničkom samostanu. Njegovo je djelo lijepa crkva sv. Antuna. On ju je počeo graditi i on ju je dovršio. To je mogao učiniti samo čovjek sposobnosti i energije O. Rade. Pred njegovom voljom i energijom padale su sve zapreke. Kao takav ostao je u živom sjećanju naroda Crikvenice. Jednoglasno je mišljenje da mu nije bilo ravna i da nitko ne bi bio kadar izvesti što je on izveo. O. Rade je bio poznat kao neumoran pučki propovijednik i misionar. U par navrata bio je definitor Provincije. I inače je on bi ocijenjen i poštovan od Braće. Iza rata otišao je u Argentinu u naš Komesarijat. I tamo su došle do izražaja njegove velike organizatorske sposobnosti. Umro je od skleroze ne navršivši 69 godina.²⁹

²⁸ Životopis pokojnih redovnika

²⁹ Životopis pokojnih redovnika

Otac Stjepan Rade

Nažalost, Životopis pokojnih redovnika vođen je do 1987. godine i dalje u njega nije upisivano ništa. U njemu nema ništa zapisano o pokojnom ocu Lavu Kriviću, koji je uz oca Stjepana Radea jedan od najznačajnijih i najupamćenijih redovnika pučanstva Crikvenice. O njegovu radu iznijet ću neke podatke iz same Samostanske kronike koju je jako uredno i detaljno vodio. Otac Lav Krivić rodio se na otoku Pašmanu, a umro u samostanu na Poljudu 1996. godine. Bio je gvardijan crikveničkog samostana od 1968. godine pa sve do 1979. godine. Za 2.880 dinara kupio je kinoprojektor na kojem je prikazivao serije religioznih filmova poprativši ih laganom glazbom iz magnetofona na

opće zadovoljstvo prisutnih. Kroz pedeset i dva mjeseca, i to od 23. 01. 1969. pa sve do 23. 05. 1973. otac Lav Krivić radio je na katalogiziranju knjiga u samostanskoj knjižnici. Propisao je 3.422 knjiga u 4.608 svezaka rukopisom u katalog. U duplikatu tipkani su kartoni svih knjiga i uspoređene u dvije kutije. Umetnute su 23 nove police, a duplikatisu izolirani.

Tako je njegovom zaslugom samostanska knjižnica postala otvoreno duhovno blago članovima samostana i građanima. Također, za vrijeme njegove gvardijanske službe u Crikvenici krenulo se s izgradnjom zvonika crkve.³⁰

Franjevački svjetovni red u Crikvenici

U Crikvenici je osnovano i jedno svjerovno religijsko društvo. Bio to je franjevački svjetovni red ili tzv. III. red, koji još i danas egzistira. Franjevački svjetovni red ili FSR ustanovljen je po nadahnuću i po uzoru na djelovanje svetoga Franje Asiškoga (1182.-1226.). Ovaj se svetac smatra osnivačem triju franjevačkih redova: Prvoga (muški red, franjevci-redovnici), Drugoga (ženski red, klarise, po sv. Klari) i Trećega (za ljude u svijetu izvan samostana, laike). Zato se Franjevački svjetovni red (FSR) dugo nazivao i *Treći red sv. Franje*, a pripadnici toga reda, *trećoreci*. U Franjino vrijeme i neposredno poslije njega to su bila braća i sestre koji su željeli živjeti po primjeru sv. Franje, ali ostajući u svijetu. Franjevački svjetovni red ima također svoj ustroj, odnosno vodstvo, svoja pravila, duhovnu svrhu u što su uključeni i tzv. duhovni asistenti tj. svećenici-franjevci.

Počeci III. reda u Crikvenici sežu u početak prošloga stoljeća. Tako pronalazim da je Petar Brozičević zavjetovan na Trsatu 1906. godine, a Vjekoslava Brozičević zavjetovana je 1907. godine.³¹ Iz ovoga je vidljivo da je u početku III. red bio pod ingerencijom franjevac samostana na Trsatu. Područno sjedište bilo mu je u Crikvenici, a prostirao se na čitavom Vinodolu. Duhovni asistent od 1914. godine bio je crikvenički župnik, mons. Antun Rigoni.³²

Dolaskom otaca franjevac Provincije sv. Jeronima u Crikvenicu, dolazi do preuzimanja uprave nad III. redom s njihove strane.

28. 11. 1926.

Stanje III. reda kroz godinu 1926. treći red sv. Franje vodio je ovđe mjesni župnik, prečasni gospodin Antun Rigoni. Kod mjesečnih je skupština lijepo govorio o raznim krepostima, koje treba da rese trećoredce i u kojima valja da dočekamo jubilejsku godinu. U mje-

³⁰ Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, II. svezak, str. 136., 158., 148. – 150.

³¹ Iskaz članova III. reda sv. Franje u Crikvenici.

³² Iskaz članova III. reda sv. Franje u Crikvenici.

*secu juniju došli su ovamo časni oci Franjevci. Sad su oni preuzeli upravu i povjerili su je poštovanome ocu Pavlu Dodiću, starješini samostana. Dolaskom časnih otaca narod se ovdje veoma obrado-
vao. Vrlo ih vole. Od dolaska časnih otaca skupštine su bile svakog
mjeseca u samostanskoj kapeli sv. Antuna Padovanskog.³³*

U I. svesku samostanske kronike stoji zapis za dan 31. VI. 1927. godine:

Treba istaknuti, da ovdje nema nikakvog religiskog društva, osim III-eg reda, te je pjevački zbor baš početak vanjskog rada, jer se na ovaj način dade štošta reći i širiti dobre nazore. Činjenica je ta, da se pjevačice posve pristojno odjevaju, to je već prvi plod, a drugo što traže dobre knjige, koje im nudi pjevačica i glavarica III.-eg R. Gđa Anđelika Car, pa i to što se ne skicu po noći vanka, ako nijesu mogle, već rado vježbaju, uče same i sabiru se rado kod gđe. Anđelike, koja je pravi apostol.

O stanju III. reda piše o. Metod Semenčić 26. 08. 1945. godine sljedeće:

Treći red ovdje samo životari, osobito zadnjih desetak godina. Stariji članovi pomrli, a novi se ne upisuju; nadošao i grozni ovaj drugi svjetski rat koji je promjenio posve ljudske misli, pa je sve nestalno i skupštine su se održavale ali odziv je bio nikakav. Dok ne dođu bolja vremena održavat će se skupština kao i do sada svake zadnje nedelje u mjesecu i to u ljetnoj sezoni od 01. 04. do 30. 09. u 3 sata popodne, a od 01. 10. do 31. 03. u 2 sata popodne. Kad bude skupština, one nedelje će biti i prva misa za žive i mrtve članove Trećeg reda i to samo za one koji su i na zadnjoj skupštini prisustvovali sastanku, pa su dali svoj novčani doprinos. To se ističe zato da se potakne članstvo da učestalije dolaze na mjesečne sastanke.

*o. Metod Semenčić
upravitelj³⁴*

Treći red opstao je do danas, a danas broji desetak članica, uglavnom starijih ženskih osoba. Sastaju se na molitvama i meditacijama utorkom, a jednom godišnje pohađaju meditacije i molitve trećeredaca Riječko-senjske nadbiskupije.

³³ Zapisnik sjednica III. reda sv. Franje u Crikvenici, 28. 06. 1926. – 26. 08. 1945., str. 4

³⁴ Zapisnik sjednica III. reda sv. Franje u Crikvenici, 28. 06. 1926. – 26. 08. 1945.

Stvaranje nove župe sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici

Razvojem Grada Crikvenice do kraja 90-ih godina prošloga stoljeća, koji je rezultirao naglim porastom stanovništva, a samim time i vjernika, nametnula se potreba za formiranjem još jedne župe na području Grada. U prilog tome idu i podaci o župi sv. Antona Padovanskog iz 2001. godine. Ona ima 2.350 stalnih stanovnika, 800 obitelji, od toga 2.150 katolika i 775 katoličkih obitelji.³⁵

Nova župa nastala je 08. lipnja 2001. godine dekretom dr. Ivana Devčića kojeg donosim u cijelosti:

broj 290 / 2001

DR. IVAN DEVČIĆ

milošću Božjom i odlukom Apostolske

Stolice nadbiskup i metropolit riječki

Donosi o osnivanju župe u Crikvenici sljedeći

DEKRET

Radi boljeg pastoralnog djelovanja, prema zakoniku kanonskog prava, kan. 515, par. 2, saslušavši članove Zbora savjetnika i svih svećenika na dekanatskim sastancima, ovime se djeli župa Uznesenja BDM u Crikvenici te se na njezinom sjeverozapadnom djelu osniva nova župa sv. Antuna Padovanskog.

Novoj župi pripada naselje Sopalska, a u gradu Crikvenici sve ulce zapadno od Vinodolske ulice.

Granica župe, morska obala, sa zapada prema granici između naselja Dramalj i Sopalska. Granicom naselja Sopalska obuhvaća navedeno naselje sa sjeverne i istočne strane. Od najjužnije točke naselja Sopalska pruža se prema jugu, prema Vinodolskoj ulici. Zaoobilazi katastarske čestice uz Vinodolsku ulicu i katastarske čestice uz Trg S. Radića i dolazi na morsku obalu.

Dekret stupa na snagu 13. lipnja 2001. kad bude pročitán vjericima na koje se odnosi i kad bude uveden u službu prvi župnik novoosnovane župe.

Bilo na slavu Božju i dobro duša!

U Rijeci, 08. lipnja 2001.

³⁵ Izvještaj za pastirski pohod, Crikvenica, 16. 03. 2002.

*Nadbiskup
Dr. Ivan Devčić*

*Kancelar
Nikola Ibrišak*

Gornje se daje na znanje:

- župnom uredu Uznesenja BDM u Crikvenici*
- župnom uredu sv. Antona Padovanskog u Crikvenici*
- crikveničkom dekanskom uredu u Kraljevici*
- arhivu nadbiskupije u Rijeci* ³⁶

Izvori

Mons. Rigoni, Antun, Liber memorabilium (Spomenica župe Unesenja BDM), arhivžupe Unesenja BDM.

Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, arhiv samostana sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici, I. svezak, 02. 07. 1926. – 21. 12. 1957.

Kronika samostana sv. Antuna Padovanskog, arhiv samostana sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici, II. svezak, 18. 01. 1958. – 08. 12. 1987.

Životopis pokojnih redovnika, arhiv samostana sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici, 04. 01. 1958. – 23. 06. 1984.

Foto – album crkve i samostana sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici, arhiv samostana sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici

Darovnica Ivana Ivančića Leopoldova, arhiv samostana sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici, izvornik od 08. 08. 1936.

Darovnica Ivana Ivančića Leopoldova, arhiv samostana sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici, prijevod na hrvatski jezik Ivančić Edo, od 07. 11. 1969.

Zapisnik sjednica III. reda sv. Franje u Crikvenici, arhiv samostana sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici, 28. 06. 1926. – 26. 08. 1945.

Iskaz članova III. reda sv. Franje u Crikvenici, arhiv samostana sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici 01. 01. 1916.

Popis članova III. reda u Crikvenici – Vinodol, arhiv samostana sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici, 1926.

Dekret dr. Ivana Devčića, arhiv župe sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici broj 290/2001., 08. 06. 2001.

Izveštaj za pastirski pohod, Crikvenica, arhiv župe sv. Antuna Padovanskog u Crikvenici, 16. 03. 2002.

Separat iz albuma Riječko – senjske nadbiskupije, III. svezak

³⁶ Dekret dr. Ivana Devčića, broj 290/2001.

Izvori s Interneta:

www.redovnici.hr

www.ofm-sv-jeronim.hr

www.katolici.org

Literatura

Ivančić Dusper, Đurđica, (2001.), Suhore, *Adamić* i Ustanova u kulturi *Dr. Ivan Kostrenčić*, Rijeka – Crikvenica

Škunca, Stanko Josip, (2006.), *Povijesni pregled franjevačke provincije sv. Jeronima u Dalmaciji i Istri*, Pula – Zadar

Brat Franjo, (2002.), *Pravilo i generalne konstitucije Franjevačkog svjetovnog reda*, 2. popravljeno izdanje, Zagreb

Grupa autora, (2005.), *Postignuća i trenuci X (godišnjak)*, Srednja škola dr. Antuna Barca, Zagreb

Summary

Ivo Benić, Crikvenica, historian

THE FRANCISCAN PROVINCE OF ST. JEROME IN CRIKVENICA

The author writes about the first arrival of Franciscans in Crikvenica in 1926 and their persistent work on the construction of monasteries and a newer, larger church on the site of the previous church. The activities of the Franciscans in Crikvenica increased over the years, and in 2001 was crowned with the establishment of the new Crikvenica Parish Church of St. Anthony of Padua. The author also touches upon the attempts at opening Crikvenica's first high school and the donator Leopold Ivančić, and partially mentions the history of the third order in our regions. The article is one part of the author's diploma work, the first part of which, the Construction of the Monastery and Church of St. Anthony of Padua in Crikvenica, was published in the 13th issue of Vinodol's almanac collection of papers. The author's primary source of information was the Chronicle of Crikvenica's Franciscan monastery.

Keywords

Franciscans, Province of St. Jerome, Crikvenica, monastery